

5

VRAGEN AAN

Gijs Scholten van Aschat

‘Ik hoef niet meer zo nodig vooraan in de linie te staan’

Spelen vindt hij leuk. Maar altijd dat móeten, dat wil hij niet meer.

Acteur Gijs Scholten van Aschat (1959) creëert meer lucht in zijn overvolle agenda voor mooie dingen die zijn pad kruisen.

Dit jaar is hij onder meer te zien in de speelfilms *Invasie* en, met zoon Reinout, in *Alpha*. “Mooi en ontroerend om deze reis samen met mijn kind te maken.”

INTERVIEW: INGRID SPELT

Al eerder speelde Gijs Scholten van Aschat met zoon Reinout in de film *Zee van tijd*, bijna een intieme theatervoorstelling op het witte doek. Beiden wonnen voor hun indrukwekkende rollen een prijs op het Italiaanse Milan International Film Festival. Maar in die film, die dagenlang door je hoofd blijft spoken, speelden ze niet samen in scènes. Dat doen ze wel in *Alpha*, een film waarin een vader en een zoon een tocht maken door de Zwitserse Alpen en verwikkeld raken in een strijd met de natuur én met elkaar. “Dat was écht een geweldige ervaring. Lange tijd gingen we een samenwerking uit de weg, het is al snel Reinout ‘is de zoon van’, maar hij heeft zich inmiddels allang zelf bewezen. Het fijne van samenwerken is dat we eerlijk tegen elkaar zijn en alles kunnen zeggen. En we zijn allebei niet bang om te experimenteren. Dat samen klooiën was zó leuk en spannend. Een enorm cadeau! We zorgden ook voor elkaar tijdens het draaien. Ik heb een enorme last van hoogtevrees, en dat is niet heel handig als je opneemt in de Alpen. Waar ik ►

normaal een vader voor hem ben, was hij nu een vader voor mij. Het was mooi en ontroerend om deze reis samen met mijn kind te maken. Wat er ook komt van deze film, de reis en het avontuur nemen ze ons nooit meer af!”

Gevierd acteur Scholten van Aschat vertolkte prachtige rollen in meer dan zestig films zoals *Cloaca*, *Tirza*, *De poel*, *Publieke werken* en *De helleveeg*. Op tv kennen we hem onder meer van *Pleidooi*, *Oud geld* (Gouden Kalf!), *Als de dijken breken*, *Hoogvliegers*, *The spectacular en Rampvlucht*. Ook stond hij gedurende zijn carrière in talloze theaterproducties bij meerdere gezelschappen. Sinds 2008 is hij verbonden aan het prestigieuze ITA, voorheen Toneelgroep Amsterdam, en vulde hij zijn cv (inter)nationaal aan met producties als *Romeinse tragedies*, *De stille kracht*, *Husbands and wives*, *Age of rage*, *Kings of war*, *Lehman trilogy* en recent de reprise *Vogels*. Een gevoelig liggend stuk over het decennialange conflict tussen de Palestijnen en Israëli’s. Een verhaal over een onmogelijke liefde dat juist nu verteld moet worden, meent hij. “De bedoeling van kunst is om het over dingen te hebben die gevoelig liggen en waarvan je je afvraagt of je het kunt zeggen. Je moet dingen bespreekbaar maken en de dialoog op gang brengen. Dat ligt de laatste tijd extra gevoelig, en niet alleen als het over de oorlog tussen Israël en Hamas in Palestina gaat. Je hoeft maar iets te doen en je wordt gecanceld. Ook ik loop op eieren, en voorzichtige kunst is meestal niet de interessantste vorm. De voorstelling *Vogels* biedt een oplossing, en daarvoor moet eerst het conflict hard tegen hard uiteen worden gezet. *Vogels* gaat over de liefde tussen een Palestijns meisje en een Israëliische jongen, een verhaal over vergeving en allesoverwinnende liefde.”

1 Je wilt niet altijd meer móeten spelen, maar je bent nog steeds loeidruk.

“Spelen vind ik héél leuk maar ik wil het móeten er een beetje afhalen. Ik ga minder werken bij ITA, en kijken wat er op mijn pad komt. Ik wil pierewaaien: zelf producties maken, twee voetbalwedstrijden op een dag kunnen zien – ik lees niet de hele dag

Nietzsche – en ik heb een buitenhuis in Brabant waar ik graag naartoe ga. Het is zeker niet zo dat ik verplicht móest spelen; het willen spelen had meer te maken met mijn innerlijke drive. Ik wilde vooruit in de wereld, vond spelen heerlijk en wilde in mooie stukken staan. Toch moet er ook een tijd van meer ontspanning zijn, en die tijd is nu aangekomen. Misschien ga ik ook wel lesgeven op de toneelschool. Ik hoef niet meer zo nodig vooraan in de linie te staan. Van een mooie rol in een film zal ik zéker enthousiast raken, maar toneel is best intensief en kost veel energie. Ik heb het 42 jaar gedaan, en dan

is het nu ook leuk om iets kleins te doen dat van mezelf is, zoals *Clïënt E. Busken*. Dit is meer mijn kind dan dat ik in de droom van een ander sta.”

2 Begin deze eeuw sloeg je een rol in de speelfilm *Dogville* van Lars von Trier af, met Nicole Kidman en Lauren Bacall. *Why?!!*

“Ik denk ook niet dat ik dat nu weer zou doen. Het was de lastigste keuze die ik ooit heb moeten maken in mijn carrière. Iedereen verklaarde me destijds voor gek, maar ik had net mijn allereerste voorstelling geschreven: *The Prefab Four*, over de popband The Monkees. Het was mijn geesteskindje en dan ben ik wel zo eigenwijs om met mijn hart te kiezen. Ik kon mijn project voor Orkater niet in de steek laten. Het was té dierbaar.”

3 Je bent een familieman. Hoe zag jouw jeugd eruit?

“Mijn vader was bankdirecteur en mijn moeder had Frans en rechten gestudeerd. Ik kom uit een warm

‘Mijn zoon en ik zijn allebei niet bang om te experimenteren. Dat samen klooien was zó leuk en spannend’

en hecht gezin uit de gegoede klasse. We hadden al snel een buitenhuis in het bos in Brabant, een boerderij met paarden. Het is een tweede thuis geworden met veel herinneringen, een plek waar de hele geschiedenis van mijn familie zich voltrokken heeft en mijn broer, zus en ik met onze gezinnen erg graag komen. Mijn vader was altijd aan het tuinieren, en nu ploeg ik de grond om en zaai de bloemen. In de zomer is het hier één grote bloemenzee met bijen, vlinders en vogels. Cultuur was belangrijk thuis: we lazen veel, gingen naar musea en op mijn 14de verhuisden we naar Amsterdam, en namen mijn ouders ons mee naar theatervoorstellingen. Van *Hair* en *Mistero Buffo* met Jan Decleir was ik ondersteboven. Dat was misschien wel het moment dat ik helemaal zeker wist dat mijn toekomst op het toneel lag. Op mijn 17de werd ik afgewezen voor de toneelschool in Amsterdam, maar een jaar later ben ik aangenomen aan de Toneelacademie Maastricht. Ik raakte bevriend met studiegenoten Pierre Bokma, Peter Blok, Carine Crutzen, scenario-schrijver Maria Goos en regisseur Willem van de Sande Bakhuyzen.

Een hechte en fijne vriendengroep was het, waarin ik me veilig voelde.”

“Ik heb geprobeerd om het warme familieleven dat ik kende uit mijn jeugd voort te zetten in mijn eigen gezin. En cultuursnuiven is in ons gezin net zo belangrijk geweest. Wat ik prettig vind, is dat het materiële bij mijn kinderen op de tweede plaats staat; ze zijn totaal niet geïnteresseerd in spullen, geld en aanzien. Wél vinden ze het belangrijk om gewaardeerd te worden in hun creatieve werk. Ja, ik had het vroeger goed thuis. Dus schijt aan geld zou een beetje hypocriet zijn om te zeggen. Als ik niet naar de toneelschool was gegaan met de ambitie om vooraan te lopen, had ik economie gestudeerd. Ik herinner me ook dat ik dat als aankomend student tegen mijn moeder heb gezegd. Ik vond het belangrijk om financieel onafhankelijk te zijn, en maakte me weleens zorgen dat ik als acteur niet genoeg werk zou hebben. Daarom nam ik ook veel aan, en heb ik hard gewerkt. Ik heb altijd mijn best gedaan om bij die top te horen. En nu kan ik het me permitteren om het rustiger aan te doen. Ik heb mazzel gehad!” ►

‘Natuurlijk heb ik aan verleidingen blootgestaan. Maar thuis was een warm nest om naar terug te keren’

4

Je bent al vanaf de toneelschool samen met Judith. Nooit aan verleidingen blootgestaan?

“Judith leerde ik als student in New York kennen. Ze was decorbouwer en ontwierp kostuums voor het theater. Eenmaal terug in Nederland verloor ik haar uit het oog. Een aantal jaar later ontmoette ik haar opnieuw in Amsterdam en sloeg de vonk over. Natuurlijk heb ik aan verleidingen blootgestaan in mijn vak. Maar ons gezin was altijd de verbindende factor. Thuis was een warm nest om naar terug te keren. En dat is héél veel waard, dan denk je wel drie keer na voordat je dat allemaal in de steek laat. Als ik over twee jaar met pensioen ga, en nog minder zal spelen, lijkt het me fijn om met Judith een deel van het jaar in het buitenland te verblijven. Nee, ik ga niet op wereldreis. Ik heb mijn hele hectische leven al met veel adrenaline moeten presteren en heb behoefte aan rust. Het lijkt me heerlijk om op een vast stekkie in het Zuiden te schrijven.”

5

Denk je na over het ouder worden en de dood? Je vader had alzheimer.

“Spinoza zei: ‘Een wijs mens denkt over niets anders na dan de dood. Met het nadenken over de dood viert hij het leven.’ Dat is een mooie uitspraak. Maar eerlijk gezegd denk ik: ik zie het allemaal wel. Moet ik me nu al druk maken of ik over twintig jaar dement word? Ik heb nog veel te veel te doen. Ik vond het wel confronterend dat mijn vader alzheimer kreeg, en moeilijk om de keuze te maken dat hij naar een verzorgingshuis moest. Hij wilde bij mij komen wonen. ‘Gijs, ik ben heel makkelijk,’ zei hij, maar dat ging gewoonweg niet. Dat komt hard aan. Natuurlijk heb ik me afgevraagd waarom het niet kon, maar ik had de dagelijkse zorg niet aangekund. Ik vond mezelf daar niet geschikt voor.” ■

GIJS SCHOLTEN VAN ASCHAT (1959)

speelde in talloze films en series en stond in grote producties van bekende theatergezelschappen. Hij is inmiddels zestien jaar verbonden aan ITA en toert wereldwijd. Scholten van Aschat won diverse prijzen waaronder een Gouden Kalf voor zijn rol in de serie *Oud geld* en de Louis d'Or voor zijn rol in *Decadence* van het Nationale Toneel. Voor zijn vertolking in de recente film *Zee van tijd* kreeg hij de prijs voor beste acteur op het Italiaanse Milan International Film Festival. Tussen 2004 en 2015 was Scholten van Aschat de houder van de Albert van Dalsumring. Tot begin mei is hij bij ITA te zien in de reprise *Vogels* en in december opnieuw met *Clïënt E. Busken*. De speelfilm *Invasie* draait nu in de bioscopen en *Alpha* volgt later dit jaar. Scholten van Aschat is getrouwd en heeft drie kinderen.